

XX. YÜZYILIN BAŞINDA İSTANBUL'DA YAYIMLANAN GAZETELER

Ahmet KANKAL*
Ahmet CİHAN**

Özet /Abstract

İstanbul, tarihi birikimi ve kültürel bakımdan oldukça zengin bir kenttir. Kent, geniş bir coğrafya ve pek çok uygarlığın etkisi altında kalmıştır. İstanbul'daki kültürel değerler sistemi, Roma ve Bizans, İslam ve Osmanlı medeniyeti gibi, geçmişin birikimlerinin farklı sosyal koşullarda yeniden tezahürüdür. İstanbul, inanç değerler açısından farklı dini-kültürel unsurları koruyup bir arada geliştirmiştir.

Bu çalışma, XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başında Osmanlı toplumunda ortaya çıkan sosyal-kültürel ve demokratik gelişme temelli olarak basım-yayım kurumları ile gazetelerdeki sayısal artışa odaklanmaktadır. Çalışmada, gazetelerin yaygınlaşması, bu trendin başkaca hangi dinamiklerden kaynaklandığı ve etkileri tartışılmaktadır.

Bu çalışma, 1896-1897 ve 1900-1901 yıllarındaki ulusal istatistikleri kullanarak, gazeteleri basıldığı dil, yayınlanma sıklığı ve imtiyaz sahipliği bakımından ele almaktadır.

Yayımlanan gazeteler, 1896-1897 ve 1900-1901 yıllarındaki ulusal istatistikler kullanılarak, basıldığı dil, yayınlanma sıklığı ve imtiyaz sahipleri bakımından tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, gazete, dil, kültür ve Osmanlı toplumu.

THE NEWSPAPERS PRINTED IN ISTANBUL AT THE BEGINNING OF XXTH CENTURY

Istanbul is a very rich city in terms of historical and cultural background. The city is under the effect of a very large geographical area and much more civilisation. Today in İstanbul the system of cultural values in an appearance of the accumulation of its past, such as Byzantine and Rome, İslam and Otoman civilization. It has been spending a significant effort to protect and develop the different cultural-religious elements together.

This work focuses on the rise of the number of the press-printing and newspapers, at the end of nineteenth century and the beginning of twenty century due to social-cultural and democratic development.

It is discussed that the relation the increase in the number of newspapers, questioned its reasons and effects. It is discussed that the printed newspapers in terms of press languages, printing tendency and the type of holding, used to make the national statistic of 1896-1897 and 1900-1901 basically.

Key Words: İstanbul, newspaper, language and culture, Otoman society.

Bu çalışma, belirli bir tarihte imparatorluk başkenti İstanbul'da çıkan gazeteler üzerinde genel bir değerlendirme yapmak üzere kaleme alınmıştır. İnceleme, basın

* Prof. Dr., Nevşehir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. ahmetkankal@hotmail.com

** Prof. Dr., Nevşehir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.
cihan_ahmet@hotmail.com

tarihini ayrıntılı bir şekilde konu edinmediği gibi, İstanbul'da yayımlanan bütün gazeteleri de kapsamamaktadır.

Çalışmada önce, 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yıllarında yayımlanan iki devlet salnamesindeki (umumi istatistikteki) veriler çerçevesinde XX. yüzyılın başında İstanbul'da çıkan gazeteler tespit edilerek tablo halinde verilmiş; daha sonra gazeteler, yayımlandığı dil, imtiyaz sahipleri, yayımlanma sıklığı bakımından gruplandırılarak özlüce bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Yayımlandığı Dil Bakımından

İstanbul'da çıkan gazetelere bakıldığında, imparatorluğun çok dilli ve dinli, çok kültürlü yapısı hemen anlaşılmaktadır. Ancak bu, günümüzde bazılarının iddia ettiği gibi mozaik görünümünde değildi. İstanbul'da 1314 (1896-1897)'de yayımlanan toplam 51 gazetenin 16 farklı dil kategorisinde olduğu, 1318 (1900-1901)'de ise toplam 49 gazetenin 13 ayrı dil grubunda çıktığı tespit edilmiştir.

İstanbul'daki gazeteler genelde iki farklı dil grubunda yayımlanmaktadır denilebilir. Birincisi, imparatorluğun etnik terekübünü temsil eden nüfusun dili, ikincisi ise Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İngilizce gibi Batı dilleridir. Bu ikinci dil grubunda yayımlanan gazetelerin, İstanbul'da yaşayan Batılılar kadar yabancı dil bilen Osmanlı vatandaşlarına hitap ettiğini söylemek de mümkündür.

Osmanlı imparatorluğunda yaşayan ve değişik etnik kökenden gelenler için Rumca, Ermenice, Bulgarca, Yahudice ve Sırpça gibi farklı dillerden gazeteler çıkarıldığı gibi, bunlardan Türkçe ile ortaklaşa yayımlananlar da bulunmaktadır. Ayrıca Rumca ve Ermenice harfli Türkçe gazetelerin yayımlandığı da gözlenmektedir. İmparatorluğun demografik yapısı içinde mühim bir Arap nüfus bulunmasına karşın, salt Arapça olarak çıkan bir gazete yoktur. Türkçe-Arapça olarak yayımlanan sadece bir gazete bulunmaktadır. Buna mukabil Doğu dil grubundan Farsça olarak bir gazetenin İstanbul'da çıkıyor olması oldukça anlamlıdır.

Gerek Doğu dillerinden ve gerekse Avrupa dillerinden olsun İstanbul'da yayımlanan gazeteler, imparatorluk merkezinin dil ve kültür bakımından ne denli zengin bir nüfus yapısına sahip olduğunu açığa çıkarmaktadır. Ayrıca birçok gazetenin, Doğu veya Batı dil grubundan iki dilden, kimi durumda üç veya dört dilden ortak olarak çıkması, imparatorluğun etnik terekübünü oluşturan ve farklı dilleri kullanan insanların bütünüyle kapalı cemaat yaşamı ve dini-sosyal örgütlenme yapısı içinde bulunmadıkları anlamına gelmektedir. Aksine bu gruplar arasında belirli bir geçişkenlik ve birbirine eklemlenmenin varlığından söz edilebilir. Dahası her bir grup ve cemaat yapısı içinde gözle görülür bir dikey ve yatay hareketliliğin varlığı da kabul edilebilir.

Yayımlandığı dil bakımından İstanbul'da çıkan gazetelere bakıldığında, 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yılında toplam sayının dillere göre dağılımında belirgin bir fark ortaya çıkmamaktadır. Tamamen Türkçe olarak çıkan 15 gazetenin toplam sayı içindeki payı 1314 (1896-1897)'de %28 iken, 1318 (1900-1901)'de Türkçe çıkanlar toplam 49 gazetenin %32'sine tekabül etmektedir. Ayrıca kısmen Türkçe yayımlananlar ise (Arapça-Türkçe %2, Türkçe-Fransızca %4, Türkçe, Ermenice, Rumca ve Fransızca %2) genel sayının %8'ini teşkil etmektedir.

Türkçe dışında ikinci en büyük grubu Ermenice çıkan gazeteler oluşturmaktadır. Ermenice gazeteler, 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901)'de toplam sayı içinde %14'lük bir yekûn oluşturmaktadır. Rumca çıkan gazeteler 1314 (1896-1897)'de %12'lik bir orana sahipken, 1318 (1900-1901)'de %10'a gerilemiş gözükmektedir.

Sadece Fransızca olarak çıkan gazetelerin genel sayı içindeki oranı 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901)'de %6'dır. Fransızca-İngilizce yayımlanan gazeteler sözü edilen tarihlerde değişmemiş olup, iki tanedir. Ayrıca 1318 (1900-1901)'de Fransızca-Rumca olarak çıkan tek bir gazete bulunmaktadır.

Ermeni harfli Türkçe gazete sayısı 1314 (1896-1897)'de üç iken, 1318 (1900-1901)'de dörde yükselmiştir. 1314 (1896-1897)'de iki olan Rumca harfli Türkçe gazete sayısı 1318 (1900-1901)'de bire düşmüştür. Bütün bu göstergelerin arz-talep dengesi yanında, grupların hem demografik durumlarına hem de imparatorluk içindeki nüfuzlarına işaret ettiği söylenebilir.

Diğer yandan, beş ayrı gazete iki dilli olarak çıkmaktadır. Dört dille yayımlanan tek gazete vardır, o da bir tür reklâm gazetesi olan “*Mecmua-ı İlâmât*” adlı gazetedir.

Yayımlanma Sıklığı Bakımından

Yayımlanma sıklığı bakımından 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yılındaki verilerde önemli bir fark ortaya çıkmaktadır. 1314 (1896-1897) yılında toplam 51 gazetenin %26'sına karşılık gelen 14 gazete haftada sadece bir defa yayımlanmaktadır. Pazar dışında her gün çıkan 12 gazete, toplam sayının %24'ünü teşkil etmekte olup, en büyük ikinci dilimi oluşturmaktadır. On beş günde bir yayımlanan gazeteler (7 tane) ise genel sayının %14'ünü meydana getirmektedir. Bunu, haftada iki defa yayımlanan gazeteler (6 tane) izlemektedir ki, bunlar da toplam rakamın %12'sini teşkil etmektedir.

Diğer yandan, her gün yayımlanan gazete sadece beş tanedir. Bu rakam, genel sayının %10'unu oluşturmaktadır. Haftada üç gün/defa yayımlanan dört gazete toplam sayının %8'ini teşkil ederken; ayda bir yayımlananlar ise genel rakam içinde %6'lık bir paya sahiptir.

1318 (1900-1901)'de her gün çıkan gazeteler (15 adet) İstanbul'da yayımlanan toplam 49 gazetenin %32'sini oluşturmaktadır. Böylece 1314 (1896-1897)'de her gün yayımlanan gazetelerin toplam sayı içindeki oranı sadece %10 iken, 1318 (1900-1901)'de üç kattan daha fazla artarak %32'ye çıkmıştır. Bununla birlikte, 1318 (1900-1901)'de toplam gazete sayısı içinde ikinci en büyük dilimi haftada bir defa yayımlananlar oluşturmaktadır. Bu gruptakiler, on bir gazete ile toplam sayının %22'sini meydana getirmektedir. Bunu, dokuz ile toplam sayının %18'ini teşkil eden ve on beş günde bir yayımlanan gazeteler izlemektedir. Pazar dışında her gün çıkanlar (7 adet) %14'lük bir paya sahiptir. Haftada iki defa çıkan gazeteler, genel sayı içinde %6'lık bir yekûn teşkil etmektedir. Ayrıca haftada iki, ayda bir ve iki defa yayımlanan gazeteler toplam sayı içinde sadece %2'şerlik bir oran meydana getirmektedir.

Gazete imtiyaz sahipleri

XX. yüzyılın başında İstanbul'da yayımlanan gazetelerin büyük çoğunluğunun gayrimüslimler tarafından çıkarıldığını söylemek mümkündür. Bu durum, imparatorluk

merkezi olan İstanbul'da gayrimüslimler arasında okuma-yazma oranı başta olmak üzere, eğitim-öğretime katılma süresi, genel kültür ile iktisadi gelişmişlik düzeyinin Müslümanlara nazaran çok daha yüksek olduğunu kanıtlayan bir veri olarak kabul edilebilir.

Gazeteleri imtiyaz sahipliğine göre gruplandırmak istediğimizde, 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yıllarında belirgin bir farklılaşma olmadığı gözlemlenmektedir. 1314 (1896-1897)'de toplam 51 gazetenin %14'üne tekabül eden yedi gazete resmi kurumlarca çıkarılırken, bu rakam 1318 (1900-1901)'de sekiz gazete ile %16'ya yükselmiştir. Müslüman bireyler tarafından çıkarılan gazeteler 1314 (1896-1897)'de 8 gazete ile toplam sayı içinde %16'lık bir paya sahipken, 1318 (1900-1901)'de gazete sayısı dokuza çıkmış, ancak yayımlanan toplam 49 gazete içindeki payı değişmemiştir. Aynı şekilde gayrimüslim bireylerin çıkarmış olduğu gazeteler 1314 (1896-1897)'de otuz beş olup toplam sayının %68'ini teşkil ederken, bu rakam 1318 (1900-1901)'de otuz iki gazete ile %66'ya gerilemiş gözükmektedir. Patrikhane tarafından çıkarılan gazete her iki tarihte de tek olarak kayıtlara geçmiş durumdadır.

Başkaca Özellikleri Bakımından

1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yılındaki verilere bakıldığında, sadece birinin, o da Rumca yayımlanan “Vizantis” isimli gazetenin imtiyaz sahibinin Madam Eleni isimli bir kadın tarafından çıkarıldığı görülmektedir. Resmi ve kamu tüzel kişiliğine ait olanlar dışındaki diğer bütün gazeteler erkekler tarafından yönetilmekte ve çıkarılmaktadır.

Diğer yandan, resimli gazete sayısı oldukça azdır. 1314 (1896-1897) yılı verilerine göre sadece dört gazetenin resimli (musavver) olarak çıktığı anlaşılmaktadır. Resmi kurumlar tarafından yayımlanan gazetelerin belirli bir mesleğe yönelik genel bilgi verme ya da uzmanlara yönelik çıkarılmış olma ihtimali yüksektir. Bunlar genelde askeri, tıp, ziraat, bayındırlık ve hukuk gibi alanları kapsamaktadır.

Bunların dışında “*Hanımlara Mahsus*” ve “*Çocuklara Mahsus*” özel gazetelerin hazırlanmış olduğunu tespit etmek mümkündür. Ayrıca, genelde “haber”, “fikir ve ideoloji” gazeteciliği denilebilecek bir yayın anlayışının baskın olduğu öne sürülebilir. Ermenice yayımlanan “*Avarelik*” adlı gazete, daha çok eğlence ve kültürü ön plana çıkarmaktadır. Benzeri konular üzerine odaklanan başkaca gazetelerin bulunduğu düşünülmektedir.

Sonuç Yerine

Sonuç olarak 1314 (1896-1897) ve 1318 (1900-1901) yıllarında imparatorluk başkentinde 51 ve 49 gazetenin yayımlanıyor oluşu hem Osmanlı matbuatının gelişimi açısından hem de Osmanlı tebaasının dünyadaki gelişmeleri takip etmeleri ve genel kültürlerini geliştirmeleri bakımından olumlu bir durumdur. Az veya çok toplumun hemen her kesimine (din-ırk-meslek ve cinsiyet bakımından) hitap eden gazetelerin bulunuşu olumlu bir diğer gelişmedir. Yayımlanan gazeteler içerisinde dil bakımından en büyük grubu Türkçe olanların oluşturması normaldir, çünkü Türkçe sadece Türklere hitap eden bir dil olmayıp o dönemde gerek devletle ve bürokrasiyle gerekse ticaret açısından toplumun hatırı sayılır kısmını oluşturan Müslümanlarla iletişim kurmanın

aracı olarak bütün etnik unsurların bildiği ve konuştuğu bir imparatorluk dilidir. O dönemde İstanbul'da yaşayan veya bir sebeple bulunan Avrupalı devlet adamı ya da tüccara hitap edecek yeteri kadar gazete bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak tek başına Arapça yayımlanan bir gazetenin bulunmaması imparatorluk başkentinde yeterince Arap tebaa veya tüccar bulunmamasına ne derece işaret eder burası tartışılabilir. Buna mukabil Farsça bir gazetenin yayımlanıyor oluşu dikkate değerdir. Arapçanın daha çok dini içerikli metinlerin yayımlanmasında tercih edilmesine karşılık, Farsçanın edebi yönü yanında uluslararası ilişkiler ve siyaset açısından ön plana çıktığı düşünülebilir.

Türkçenin yanında diğer en büyük grubu Ermenice yayımlanan gazeteler oluşturmaktadır. Bu durum muhtemelen imparatorluk başkentinde Rumların eski durumlarına nazaran gözden düşmesi ve onların yerini Ermeni tebaanın doldurmasıyla alakalıdır. Türkçe ibareli Ermeni harfli gazeteler de dikkate alındığında bu durum açıkça kendisini göstermektedir. Diğer yandan bu görüntünün, Ermenilerin, Türk kültürüne ve diline Rumlardan çok daha yakın durduğuna bir işaret olduğu iddia edilebilir. Yunanlılar, Sırlar ve Bulgarlar milli devletlerini kurmuş olmalarına rağmen, söz konusu milletlere mensup olanların veya aynı etnik kökenden olan imparatorluk başkentinde yaşayan Osmanlı vatandaşlarının durumu çok fazla değişmemiştir. Gazetelerin yayımlandığı dile göre tasnifine bakıldığında, imparatorluk başkentinde, İngilizlerin aksine Fransızların daha etkin olduklarına ilişkin bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Alman, İngiliz ve İtalyanların durumu birbirlerine yakındır.

Osmanlı toplumundaki erkek egemen kültür nedeniyle, kamu kurumları tarafından çıkarılanlar bir tarafta tutulacak olursa, gazeteler, biri dışında tamamen erkekler tarafından yönetilmektedir. Geleneksel toplum yapısının giderek değişmeye başladığı XIX. yüzyılın sonlarında, toplumda örgütlenme ve bilinçlenme çabalarının Müslüman gruplardan daha ziyade gayrimüslimler tarafından çok daha önce başlatılmış olduğu açıktır. Ayrıca, Ermenice gazetelerin sayısında görülen artış da bu dönemde Ermeni milliyetçilik hareketlerinin basın-yayım alanındaki bir yansıması olarak kabul edilebilir.

Tablo-1: 1896-1897 Yılında İstanbul'da Yayımlanan Gazeteler

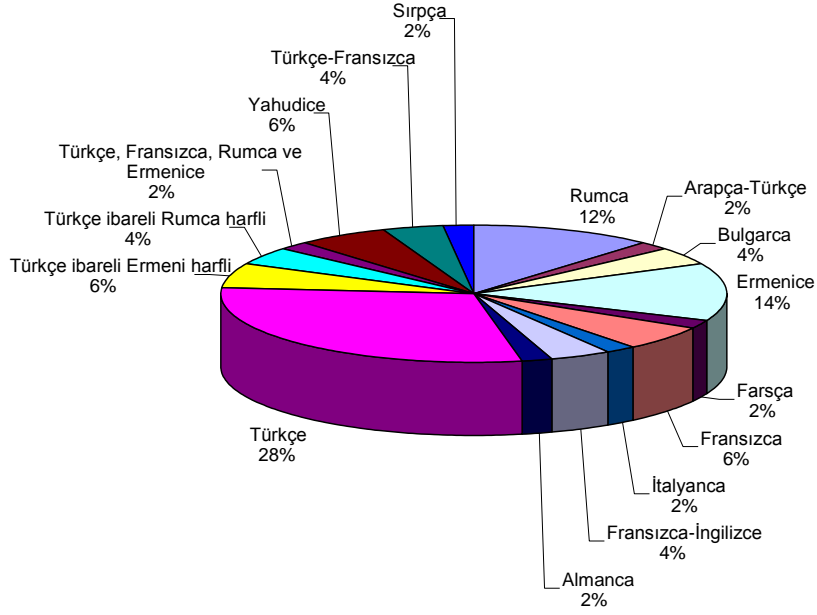
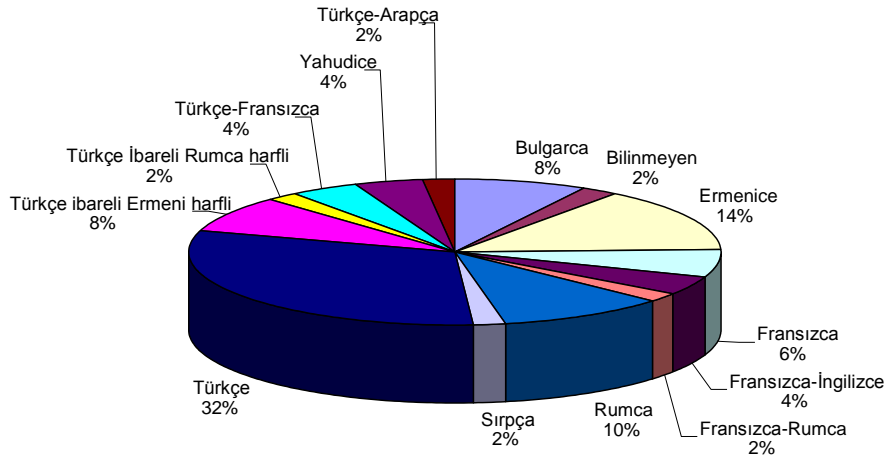
1896-1897 YILINDA İSTANBUL'DA YAYIMLANAN GAZETELER				
(Kaynak: 1314 (1896-1897) Yılı Devlet Salnamesi, s. 984-987)				
Sıra No	Gazetenin Adı	Yayımlandığı Dil	İmtiyaz Sahibi	Kaç Günde Bir Basıldığı
1	Ceride-i Askeriye	Türkçe	Resmi	Haftada 1 defa
2	Ceride-i Bahriye	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
3	Ceride-i Mehakim	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
4	Vekayi-i Tıbbiye-i Askeriye	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
5	Mecmua-i Umur-ı Nafia ve Ziraat	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
6	Mecmua-i Fünun-ı Bahriye	Türkçe	Resmi	Ayda 1 defa
7	Ceride-i Emakinü's-Sıhha	Türkçe-Fransızca	Heyet-i Tıbbiye Tarafından	Ayda 1 defa
8	Dersaadet Ticaret Odası Gazetesi	Türkçe-Fransızca		Haftada 1 defa
9	Tarik	Türkçe	Filip Efendi	Günde 1 defa
10	Tercüman-ı Hakikat	Türkçe	Cevdet Efendi	Günde 1 defa
11	Saadet	Türkçe	Mehmet Nuri Efendi	Günde 1 defa
12	Sabah	Türkçe	Mihran Efendi	Günde 1 defa
13	İkdam	Türkçe	Ahmet Cevdet Bey	Günde 1 defa
14	Servet	Türkçe	Nikolaidi Efendi	Pazar dışında her gün
15	Servet-i Fünun (Musavver)	Türkçe	Ahmet İhsan Bey	Haftada 1 defa
16	Hanımlara Mahsus Gazete (Musavver)	Türkçe	İbnü'l-Hakkı Mehmet Tahir Efendi	Haftada 2 defa
17	Resimli Gazete (Musavver)	Türkçe	Karabet Efendi	Haftada 1 defa
18	Hukuk	Arapça-Türkçe	Dr. İlyas Matar Efendi	Ayda 1 defa
19	Ahter	Farsça	Tahir Efendi	Haftada 1 defa
20	İstanbul	Fransızca	Mösyö Edvard Cester	Pazar günü dışında her gün. Pazar gününe mahsus ayrı bir nüshası var.
21	Monitör Oryantal	Fransızca-İngilizce	Mösyö Bilis	Pazar dışında her gün
22	Levand Herald	Fransızca-İngilizce	Mösyö Vitaker	Pazar dışında her gün
23	Uryan	Fransızca	Mösyö Andrejeplis	Pazar dışında her gün
24	Uryan (Musavver)	Fransızca	Mösyö Andrejeplis	Haftada 1 defa
25	Rasina İtalyana	İtalyanca	Mösyö Antoynoros	Haftada 1 defa
26	Osmanishe Post	Almanca	Mösyö Diyones Roznefled	Pazar dışında her gün
27	Kostantinopolis	Rumca	Nikoladi Efendi	Pazar dışında her gün

28	Neologos	Rumca	Mösyö Votiras	Haftada 1 defa ayrıca bir nüshası daha var.
29	Niyaepita Orisis	Rumca	Sorumlu müdür: Karayanidi Efendi	Pazar dışında her gün
30	Vizantis	Rumca	Madam Eleni	Haftada 3 defa
31	Anadolu	Türkçe ibareli Rumca harfli	Mesailidi Efendi	Pazar dışında her gün
32	Eklisastiki Elita	Rumca	Patrikhane Gazetesi	15 günde 1 defa
33	Anatolikos Astir	Rumca	Kalifron Efendi	Haftada 3 defa
34	Angeliyaforos	Türkçe ibareli Rumca harfli	Mösyö Barnim	Haftada 1 defa
35	Ceride-i Şarkiye	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Dikran Civelekyan Efendi	Pazar dışında her gün
36	Mecmua-i Ahbar	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Dolayan Efendi	Pazar dışında her gün
37	Aravelik	Ermenice	Damadyan Efendi	Pazar dışında her gün
38	Manzume-i Efkâr	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Ponosyan Efendi	Haftada 3 defa
39	Masis	Ermenice	Ütücüyan Efendi	Pazar dışında her gün
40	Ponç	Ermenice	Alacaciyan Efendi	Haftada 1 defa
41	Zağik	Ermenice	Andon Sakayan Efendi	Haftada 1 defa
42	Evadapir	Ermenice	Mösyö Barnim	15 günde 1 defa. Türkçe ibareli Ermeni harfli 1 nüshası daha var.
43	Purağın	Ermenice	İstapan Ütücüyan Efendi	15 günde 1 defa
44	Luis	Ermenice	Vahan Vartabet Efendi	Haftada 2 defa
45	Zornıçe	Bulgarca	Mösyö Tomson	Haftada 1 defa Ayda 1 defa basılan ayrıca bir nüshası vardır.
46	Nüyeni	Bulgarca	Dimitraki Efendi Pandor	Haftada 2 defa
47	Telgraf	Yahudice	Yasef Selami Efendi	Haftada 2 defa
48	Teyempo	Yahudice	Garamona Efendi	Haftada 2 defa
49	Ceride-i Tercüme	Yahudice	Nesim David Efendi	Haftada 1 defa
50	Mecmua-i İlanât	Türkçe, Fransızca, Rumca ve Ermenice.	Bekyan Sarayof Efendi	Haftada 1 defa
51	Çarigradiski Glasnik	Sırpça	Nikodim Saviç Efendi	Haftada 1 defa

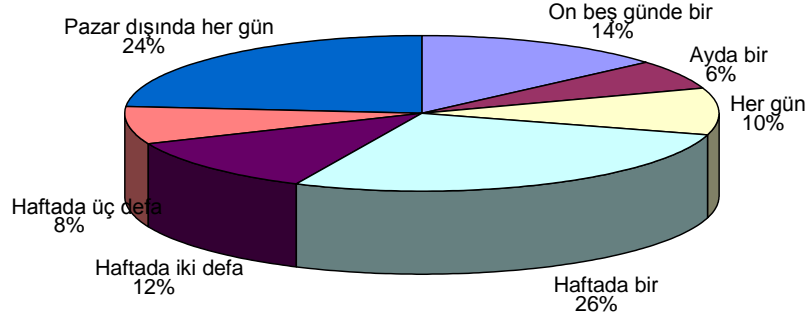
Tablo-2: 1900-1901 Yılında İstanbul'da Yayımlanan Gazeteler

1900-1901 YILINDA İSTANBUL'DA YAYIMLANAN GAZETELER				
(Kaynak: 1318 (1900-1901) Yılı Devlet Salnamesi, s. 754-757)				
Sıra No	Gazetenin Adı	Yayımlandığı Dil	İmtiyaz Sahibi	Kaç Günde Bir Basıldığı
1	Ceride-i Askeriye	Türkçe	Resmi	Haftada 1 defa
2	Vekayi-i Tıbbiye-i Askeriye	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
3	Ceride-i Mehakim	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
4	Ceride-i Bahriye	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
5	Mecmua-i Fünun-ı Bahriye	Türkçe	Resmi	Ayda 1 defa
6	Mecmua-i Umur-ı Nafia ve Ziraat	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
7	Ziraat Mecmuası	Türkçe	Resmi	15 günde 1 defa
8	Dersaadet Ticaret Odası Gazetesi	Türkçe-Fransızca	Resmi	Haftada 2 defa
9	Sabah	Türkçe	Mihran Efendi	Günde 1 defa
10	İkdam	Türkçe	Ahmet Cevdet Efendi	Günde 1 defa
11	Tercüman-ı Hakikat	Türkçe	Mehmet Cevdet Efendi	Günde 1 defa
12	Saadet	Türkçe	Mehmet Nuri Efendi	Günde 1 defa
13	Servet	Türkçe-Fransızca	Nikolaidi Efendi sorumlu müdür Mehmet Tahir	Günde 1 defa
14	Musavver Servet-i Fünun	Türkçe	Ahmet İhsan Bey	Haftada 1 defa
15	Malumat	Türkçe-Arapça	Tahir Bey	Türkçesi hergün, Arapçası haftada 2 defa
16	İrtika	Türkçe	Memduh Bey	Haftada 1 defa
17	Hanımlara Mahsus Gazete	Türkçe	İbnü'l-Hakkı Mehmet Tahir Bey	Haftada 1 defa
18	Çocuklara Mahsus Gazete	Türkçe	İbnü'l-Hakkı Mehmet Tahir Bey	Haftada 1 defa
19	Patriki Kefarmakoloyiki Efimiris	Fransızca-Rumca	Batroplo Efendi	Haftada 1 defa
20	Monitör Oryantal	Fransızca-İngilizce	Mösyö Bilis	Pazar günü dışında her gün
21	Levand Herald	Fransızca-İngilizce	Mösyö Vitaker	Pazar dışında her gün
22	İstanbul	Fransızca	Mösyö Rene Bodoy	Pazar dışında her gün
23	Aravelik	Ermenice	Zare Yosefyan Efendi	Günde 1 defa
24	Veest	Bulgarca	Dimitri Barziçof Efendi	Günde 1 defa
25	Anadolu	Türkçe İbareli Rumca harfli	Mesailidi Efendi	Pazar dışında her gün
26	Ceride-i Şarkiye	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Dikran Civelekyan Efendi	Pazar dışında her gün
27	Manzume-i Efkâr	Türkçe ibareli	Panosyan Efendi	Haftada 3 defa

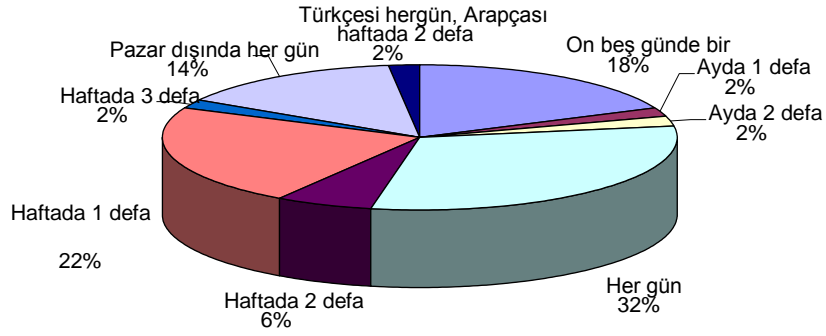
		Ermeni harfli		
28	Mecmua-i Ahbar	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Dolayan Efendi	Pazar dışında her gün
29	Avedapir	Türkçe ibareli Ermeni harfli	Mösyö Barnim	Haftada 2 defa
30	Kostantinopolis	Rumca	Nikoladi Efendi	Pazar dışında her gün
31	Eklisa Estiki Alitya	Rumca	Rum Patrikhanesi marifetiyle	15 günde 1 defa
32	Angeliya Foros	Rumca	Mösyö Barnim	Haftada 1 defa
33	Nia Efimiris	Rumca	İspiridon Karayanidi Efendi	Günde 1 defa
34	Revöfarmasotik	Fransızca	Aleksan Hristidi Efendi	15 günde 1 defa
35	Masis	Ermenice	Ütücüyan Efendi	Günde 1 defa
36	Ponç	Ermenice	Alacaciyan Efendi	Günde 1 defa
37	Purağın	Ermenice	İstepan Ütücüyan Efendi	15 günde 1 defa
38	Luis	Ermenice	Tokat Marhasası sabık Vahan Vartabet Efendi	15 günde 1 defa
39	Mecmua-i Ulum	Ermenice	Armen Lusiyan	Haftada 2 defa
40	Pozantiyon	Ermenice	Keçeyan Pozant Efendi	Günde 1 defa
41	Zorniçe	Bulgarca	Mösyö Tomson	Haftada 1 defa
42	Çarigradiski Glasnik	Sırpça	Nikodin Saviç Efendi	Haftada 1 defa
43	El-Teyempo	Yahudice	Garamona Efendi	Haftada 1 defa
44	Telgraf	Yahudice	Yasef Selami Efendi	Haftada 1 defa
45	Progros	Bulgarca	Todoraki Mavragani Efendi	Günde 1 defa
46	Zorniçe (Çocuklara mahsus)	Bulgarca	Mösyö Tomson	Ayda 2 defa
47	Pera	Fransızca	Zare Yosefyan Efendi	Günde 1 defa
48	Tahidiromos	Rumca	Mösyö Bilis	Günde 1 defa
49	Sürhantak	Ermenice	Dikran Civelekyan Efendi	Günde 1 defa

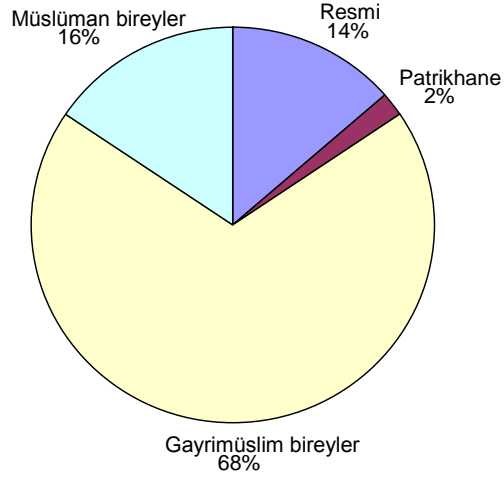
Grafik-1: Yayımlandığı Dile Göre Gazetelerin Dağılımı (1896-1897)**Grafik-2: Yayımlandığı Dile Göre Gazetelerin Dağılımı (1900-1901)**

Grafik-3: Yayınlanma Sıklığına Göre Gazetelerin Dağılımı (1896-1897)

Grafik-4: Yayınlanma Sıklığına Göre Gazetelerin Dağılımı (1900-1901)

Grafik-5: İmtiyaz Sahipliğine Göre Gazetelerin Dağılımı (1896-1897)**Grafik-6: İmtiyaz Sahipliğine Göre Gazetelerin Dağılımı (1900-1901)**